

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Työnhakijan palveluprosessia ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevasta esitysluonnoksesta käy selvästi ilmi tarve lainmuutokselle. Luonnoksessa on arvioitu olennaisia vaikutuksia ja hyödynnetty monenlaista tutkimus- ja tilastotietoa. Arvioihin liittyvät epävarmuudet on tuotu avoimesti esille. Vaikutuksia työnhakijoihin tulee kuitenkin tarkentaa.

Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Esityksessä tulee kuvata selkeämmin vaikutuksia työnhakijoihin. Miten muutokset muun muassa työssäolovelvoitteessa vaikuttavat tyypillisimpiin työvoimapalvelujen asiakkaisiin? Miten muutokset mahdollisesti vaikuttavat muussa kuin koko- tai osa-aikaisissa työsuhteissa oleviin?
- ii) Esitysluonnoksen perusteella voi jäädä käsitys, että henkilötietojen suojasta huolehtiminen esimerkiksi työnhakuprofiilia tehtäessä jäisi pitkälti työnhakijan omalle vastuulle. Esityksessä tulee käsitellä perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia siitä näkökulmasta, miten henkilötietojen suojan riskiä voitaisiin pienentää esimerkiksi palvelualustaa kehittämällä.

1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta:

”Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettua lakia, kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, saamen kielilakia, tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia.

Työnhakijan palveluprosessia koskevaa sääntelyä kevennettäisiin. Työnhakijan alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettäisiin. Palveluprosessiin kuuluvien täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi vahvemmin työnhakijan palvelutarpeeseen ja niiden kaavamaisesta järjestämisestä luovuttaisiin. Työvoimaviranomaisen työnhakijan haettavaksi osoittamien työpaikkojen velvoittavuutta lisättäisiin.

Esityksessä tehtäisiin muutoksia lisäksi palvelualustaan ja työnhakuprofiileihin. Työnhakijaksi rekisteröityneelle henkilölle tulisi velvollisuus työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen määräajassa. Työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, mikäli työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia määräajassa. Tahoja, jotka voivat hakea ja tarkastella palvelualustalla julkaistuja työnhakuprofiileja laajennettaisiin. Muutoksien tavoitteena olisi työnhakijoiden nopeampi työllistyminen työnhakuprofiilien avulla.

Työnhakuun, työnhakijan palveluprosessiin sekä työnhakua ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia muutettaisiin. Ensimmäisestä laiminlyönnistä asetettaisiin seitsemän kalenteripäivää kestävä korvaukseton määräaika. Laiminlyöntien toistuessa työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysetuuteen toistaiseksi. Etuusoikeuden palauttamista sen lakkauttamisen jälkeen helpotettaisiin.

Työttömyysturvalakiin tehtäisiin lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta johtuvat muutokset sekä muutoksia muun muassa koulutusta vailla olevien nuorten velvollisuuteen hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

Esitys liittyy pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmantavoitteeseen keventää työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia, jotta rajallisia resursseja voitaisiin käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Lisäksi virkailijalle annetaan enemmän harkintavaltaa ja veloitetaan yksilölliseen työllistymisen edistämiseen. Alkukartoitukseen ja henkilökohtaiseen kohtaamiseen panostetaan. Tavoitteena on myös lisätä hallitusohjelman mukaisesti yksityisten työnvälitysyriyten mahdollisuutta saada tietoja työttömistä työnhakijoista. Lisäksi esitys liittyy hallituksen vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvään linjaukseen, jonka mukaan työvoimapalveluiden palveluprosessiin liittyvien tehtävien normitusta kevennetään.

Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa seuraamuksia ja vahvistaa ohjaavalla vaikutuksella työnhakijoiden työnhakua, osallistumista heille järjestettävään palveluprosessiin sekä osallistumista työnhakua ja työllistymisen edistämistä tukeviin muihin palveluihin. Uudistus on osa hallitusohjelmanmukaisen kannustavamman ja velvoittavamman sosiaaliturvan uudistamisen kokonaisuutta.

Esitetyt muutokset työnhakijan palveluprosessiin ja palveluihin vähentäisivät julkisen talouden menoja arviolta noin 1,08 miljoonaa euroa vuodessa. Työttömyysturvaseuraamuksiin liittyvien muutosten puolestaan arvioidaan vähentävän julkiselle taloudelle aiheutuvia sosiaaliturvamenoja noin 14,9 miljoonalla

eurolla vuodessa. Yhteensä muutokset vahvistaisivat työllisyyttä arviolta noin 100–700 työllisellä. Työllisyysvaikutus vähentäisi julkisen talouden vuotuisia menoja arviolta noin 2,5–16,8 miljoonalla eurolla. Muutoksista aiheutuvien tietojärjestelmien muutuskustannusten arvioidaan olevan noin 3,8 miljoonaa euroa.”

2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

2.1 Yleiset huomiot

Arviointineuvosto katsoo, että esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen esityksen tavoitteista ja keskeisistä esityksistä.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että nykytilan kuvauksessa on käsitelty hyvin esitykseen liittyviä työllisyyspalveluja ja niiden toimivuutta. Esitysluonnoksessa on paljon määrällistä tietoa työllisyyspalveluista, mikä auttaa asiaa tuntematonta hahmottamaan nykytilaa. Esitysluonnoksesta käy selvästi ilmi tarve lainmuutokselle.

Esitysluonnoksen vaikutusarviot ovat pääosin hyvin tehty. **Arviointineuvosto katsoo**, että luonnoksessa on arvioitu olennaisia vaikutuksia ja hyödynnetty monenlaista tutkimus- ja tilastotietoa. Lisäksi arvioihin liittyvät epävarmuudet on tuotu avoimesti esille. Laskelmat, niihin liittyviä taustatiedot ja arvioihin liittyvät pohdinnat ovat tosin joiltain osin niin yksityiskohtaisia, että osa niistä olisi voitu esittää myös erillisenä liitteenä, jolloin keskeiset vaikutukset olisivat tulleet selkeämmin esille.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että esitysluonnoksessa on käsitelty muita toteuttamisvaihtoehtoja, jotka sisältävät muun muassa laskelmia julkiselle taloudelle aiheutuvista vaikutuksista. Esitysluonnoksessa on perusteltu, miksi muut vaihtoehdot eivät ole olleet tarkoituksenmukaisia.

Esitysluonnoksessa on käsitelty työnhakuprofiileja vastaavia malleja Ruotsissa ja Tanskassa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, onko näitä malleja hyödynnetty tätä esitystä laadittaessa. Lisäksi esitysluonnoksesta puuttuu vertailu esimerkiksi siitä, miten työnhakijoiden tapaaminen työvoimaviranomaisten kanssa on järjestetty Pohjoismaissa, ja miten tiivistä vuorovaikutus on. Järjestelmät ymmärrettävästi saattavat poiketa toisistaan, mutta lyhyt kuvaus muista järjestelmistä ja niistä saaduista kokemuksista olisi hyödyllinen.

Esitysluonnoksessa on kuvattu lausuntopalautetta sekä sen perusteella tehtyjä muutoksia.

Arviointineuvosto katsoo, että keskeinen lausuntopalaute käy ilmi esitysluonnoksesta sekä perusteet tehdyille muutoksille.

2.2 Taloudelliset vaikutukset

Arviointineuvosto katsoo, että vaikutuksia julkiseen talouteen on kuvattu paikoin hyvin yksityiskohtaisesti ja tuotu esille laskelmien oletuksia sekä selostettu niihin liittyviä epävarmuuksia. Esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen eri toimenpiteiden säästöpotentiaalista.

Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä, että julkisen talouden laskelmissa on otettu huomioon muutoksista aiheutuvat vaikutukset myös toimeentulotukeen ja asumistukeen. Lisäksi esitysluonnoksessa mainitaan, että muiden esitysten aiheuttamia¹ yhteisvaikutuksia käsitellään erillisessä liitteessä, joka valmistuu elokuussa 2025. **Arviointineuvosto pitää tärkeänä sitä**, että lakiehdotusten yhteisvaikutuksia arvioidaan ennen kuin hallituksen esitys annetaan eduskunnalle.

2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa on kuvattu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin ja yksilöity, miten muutokset vaikuttavat näiden oikeuksien toteutumiseen **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksen perusteella esitys voi yhtäältä vahvistaa yhdenvertaisuutta, ja toisaalta heikentää yksilön perusoikeutta yksityiselämän suojaan.

Esitysluonnoksen perusteella voi jäädä käsitys, että henkilötietojen suojasta huolehtiminen esimerkiksi työnhakuprofiilia tehtäessä jäisi pitkälti työnhakijan omalle vastuulle. **Arviointineuvosto katsoo**, että perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia olisi hyvä käsitellä siitä näkökulmasta, miten henkilötietojen suojan riskiä voitaisiin pienentää esimerkiksi palvelualustaa kehittämällä.

Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että työnhakuprofiilien tekemisessä ja käsittelyssä voidaan hyödyntää automaatiota ja mahdollisesti tekoälypalveluja. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulisi käsitellä, voiko tämä aiheuttaa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä tietoturvariskejä työnhakijalle, esimerkiksi kun jatkossa myös yksityiset työnvälitysyriykset voivat käsitellä työnhakuprofiileja.

Esitysluonnoksen mukaan ehdotettu sääntely selkeyttää ja yksinkertaistaa työttömyysturvaseurauksia sekä tehostaa työnhakijoiden työnhakua. Esityksessä on käsitelty vaikutuksia työnhakijoihin lähinnä työvoimaviranomaisten näkökulmasta. **Arviointineuvosto katsoo**, että vaikutuksia työnhakijoihin olisi hyvä selvittää esityksessä, jotta esitysluonnoksesta saisi paremman käsityksen siitä, miten työnhakijoiden työnhaku tehostuu. Esitysluonnoksessa olisi hyvä olla työnhakijoiden asemaa selvittävä taulukko, johon olisi koottu keskeiset muutokset nykytilaan. Miten muutokset muun muassa työssäoloelvoitteessa

¹ Esitysluonnoksessa viitataan seuraaviin esityksiin: sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleva hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (HE yleistuesta) ja saman ministeriön valmisteleva hallituksen esitys eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta (HE toimeentulotuesta).

vaikuttavat tyypillisimpiin työvoimapalvelujen asiakkaisiin? Miten muutokset mahdollisesti vaikuttavat muussa kuin koko- ja osa-aikaisissa työsuhteissa oleviin (esimerkiksi keikkatyötä tekeviin)?

Esitysluonnoksen arvion mukaan uudistuksen kokonaisvaikutus työllisyyteen voisi olla alimmillaan negatiivinen (-3 850) tai parhaimmillaan positiivinen (5 100), todennäköisimmin se lisäisi työllisyyttä 100–700 hengellä. Vaikutus voi muuttua lain voimaantulon jälkeen muutamana vuotena. **Arviointineuvosto pitää myönteisenä sitä**, että arviot on annettu vaihteluväleinä arvioihin liittyvien epävarmuuksien vuoksi. Laskelmissa on hyödynnetty kirjallisuutta ja erilaisia aineistoja sekä tehty omia laskelmia työllisyysvaikutusten arvioimiseksi.

3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevasta hallituksen esityksestä (TEM025:00/2024), jonka työ- ja elinkeinoministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 9.7.2025. Lausunto on julkinen.

Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

Helsingissä 20. elokuuta 2025

Eeva-Liisa Inkeroinen

Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja

Meri Virolainen

Arviointineuvos, lainsäädännön arviointineuvoston pääsihteeri

Yhteystiedot:

Valtioneuvoston kanslia
PL 23, 00023 Valtioneuvosto
vnk.fi
p. 0295 16001

Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.*

* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.